

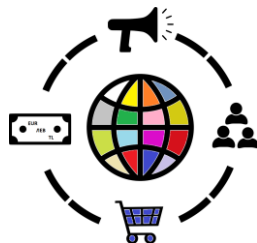
Партньорски проект по “Еразъм+” за сътрудничество в сектор „Младеж“
**“Онлайн обучение по финансова грамотност
за младежи в неравностойно положение”**

Номер на проекта: 2022-2-BG01-KA220-YOU-000092208

***Резултат 2: Ръководство за младежки работници и
младежки обучители относно организиране на обучение
и прилагане на учебната програма за финансова
грамотност за лица в неравностойно положение***

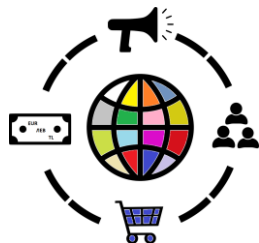
РП2: Резултати от проекта - Версия 2, март 2024 г.

Автори:

 <p>BULGARIAN EDUCATION SUPPORT TEAM</p>	<p>СДРУЖЕНИЕ "БЪЛГАРСКИ ЕКИП ЗА ПРИОБЩАВАЩА ПОДКРЕПА" – София, България</p> <ul style="list-style-type: none">• Андреан Лазаров• Станислав Георгиев• Виктория Георгиева• Гергана Арабчева• Делян Плачков
 <p>94 СУ <small>Димитър Страшимиров</small></p>	<p>94 СОУ "Димитър Страшимиров", София, България</p> <ul style="list-style-type: none">• Латинка Ковачева• Пенка Николова• Невена Апостолова• Елена Стоянова• Клара Илиева• Петър Калпакчиев• Невена Вукова• Петя Миланова• Румяна Петрова• Велислава Николова• Виолета Гюзелева• Владислава Убина• Златка Янева
 <p>AMPAT ASOCIACIÓN MADRILEÑA DE PROFESIONALES DE LA ATENCIÓN TEMPRANA 053118425</p>	<p>ASOCIACIÓN MADRILEÑA DE PROFESIONALES DE LA ATENCIÓN TEMPRANA, Мадрид, Испания</p> <ul style="list-style-type: none">• Проф. д-р Пилар Гутуиес Куевас• Кастелар Лопес Гвинея• Вивиана София Санчес Бобадия
 <p>HAVZA İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ</p>	<p>HAVZA İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ, Самсун, Турция</p> <ul style="list-style-type: none">• Сейит Ахмет Дикмен• Туран Демир
 <p>ATLASCO</p>	<p>AtlasCo Academy, Истанбул, Турция</p> <ul style="list-style-type: none">• Алпай Караджа• Хулия Караджа

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

Съдържание

Глава I: Въведение: основни цели, специфика на курса и целевите групи, включени в него.	3
Целева група обучаеми	3
Връзка с ключовите компетентности за учене през целия живот	4
Цели на нашата учебна програма по финансова грамотност	5
Очаквано въздействие	6
Качествени и количествени показатели	7
Глава II: Как да определите нивото на знания относно финансовата грамотност – въпросници за входно и изходно ниво	9
Въпросник за входно ниво	9
Въпросник за изходно ниво	12
Глава III: Как да проведем обучението по достъпен и приобщаващ начин	16
Фундаментални принципи	16
Критерии за подбор	17
Условия за записване, развитие и завършване на обучението	17
Организация на обучението	18
Продължителност на обучението	19
Съоръжения и оборудване за провеждане на обучението	19
Методически препоръки	20
Компоненти на учебната програма по финансова грамотност	22
Глава IV: Как да организираме мониторинга на дейностите и постигането на резултатите от обучението	26
Мониторинг	26
Методи за оценка	27

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

Глава I: Въведение: основни цели, специфика на курса и целевите групи, включени в него.

Целева група обучаеми

Младежи с по-малко възможности като такива от ромски произход, имигранти (например от Украйна), NEETs (неучещи, неработещи или обучаващи се) често живеят в бедност и са изправени пред многобройни бариери пред намирането на стабилна заетост. Особено важно е да се научат как да спестяват пари, изграждат активи и управляват личните си финанси. Като възрастова група ние се фокусираме върху младежи на възраст от 16 до 29 години. Много от тези хора могат да спестят пари и да изграждат активи, но често нямат умения за финансова грамотност. Те не са били обучени как да пестят пари, как да изграждат активи и как да управляват личните си финанси. Тъй като тези, които наскоро са завършили, са в преходна възраст, липсата на умения за самоопределяне, необходими за ефективното насочване на житейските им решения. Често им липсва по-голямата част от деветте компонента на самоопределението, които включват: решаване на проблеми, вземане на избор, вземане на решения, поставяне на цели, саморегулиране, постигане на целта, самоефективност, самосъзнание, и самозащита.

За да се отговори на тези опасения и да се премахнат страховете на младите хора, бяха създадени цялостна програма за финансова грамотност и подкрепящи приобщаващи обучителни материали и видеоклипове, за да се отговори на нуждите на гореспоменатите младежи. Рамката за обучение се основава на **Рамката за финансова грамотност за възрастни (18+)** и **Международната мрежа за финансово образование (IMF/INFE към Организацията за**

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

икономическо сътрудничество и развитие (OECD) , в чието развитие участват също България и Испания, докато Турция може да се възползва от уроците, научени в тези европейски страни.

Връзка с ключовите компетентности за учене през целия живот

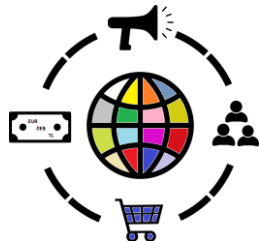
Освен знания и умения за финансова грамотност, младежите, участници в обучението, ще развият и четири компетентности, които са включени в *Препоръката на Съвета относно ключовите компетентности за учене през целия живот*¹:

- **Математическа компетентност:** основни математически операции, изчисления, процентни изчисления, логически изводи, разбиране на събития (напр. планиране на покупка, сравняване на цени, изчисляване на покупка и т.н.), правата на потребителите, боравене с пари ще бъдат допълнително развити.
- **Самоинициативност и предприемчивост** – младежи, които знаят как рационално да боравят с парите, знаят как да се справят с нови ситуации. Те ще повишат своята креативност и умения за планиране, докато имат идеи и смелост да действат.
- **Дигитални компетентности:** използването на електронна платформа и образователни видеоклипове за целите на обучението и информацията ще повиши техния опит в дигиталните среди за обучение.

Както също се посочва в OECD, финансовата грамотност е термин, който се отнася до комбинация от финансова осведоменост, знания, умения, нагласи и поведение,

¹ <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/key-competences>

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

необходими за вземане на добри финансови решения и постигане на индивидуално финансово благополучие ².

Цели на нашата учебна програма по финансова грамотност

Целите на нашето обучение по финансова грамотност са:

- Разбиране на основни финансови концепции, като печелене, харчене, спестяване, инвестиране и вземане на заеми.
- Развиване на умения за бюджетиране и управление на пари.
- Научаване за значението на финансовото планиране и определянето на финансови цели.
- Разбиране на рисковете, свързани с дълга и кредита, и разработване на стратегии за избягване на прекомерен дълг.
- Запознаване с различни финансови продукти и услуги, като банкови сметки, кредитни карти и застраховки.

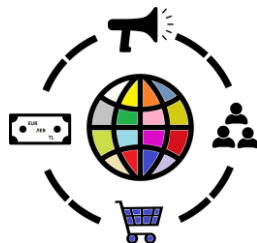
За да постигне горните цели, консорциумът по проекта разработи:

- **P1 Наръчник и образователни видеоклипове за младежи с по-малко възможности по отношение на финансовата грамотност**
- **P3 Онлайн портал за провеждане на онлайн обучението**
- **P4 Работни листове за валидиране**

Достъпът до тези резултати се предоставя чрез: www.finliteracy.eu и платформата за електронно обучение, достъпна на езици EN, BG, ES и TR чрез: <https://elearning.finliteracy.eu/>

² https://finance.ec.europa.eu/publications/commission-and-oecd-infe-publish-joint-framework-adults-improve-individuals-financial-skills_bg

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

С този набор от инструменти бихме искали да ви подкрепим като младежки работници и младежки обучители да разширите професионалната си компетентност за провеждане на неформални обучения за финансова грамотност по достъпен и лесен за разбиране начин. Ние подчертаваме важността на образованието и ученето през целия живот, което е ангажиращо, практическо и прилагано за всеки отделен случай. Имайки постижими цели, ние вярваме, че те ще успеят да подобрят някои аспекти на личното финансово управление на младите хора, като поддържане на ипотeka, увеличаване на спестяванията, участие в спонсорирани от работодател планове за обезщетения, бюджетиране и разбиране на кредита. Както бе споменато по-горе, финансовата грамотност ще повлияе на качеството на техния начин на живот.

Очаквано въздействие

Очакваното въздействие, което целим да постигнем е свързано с:

- Разширяване на знанията и уменията на младежи в неравностойно положение за краткосрочно управление на лични финанси и финансов контрол: бюджетиране и контрол върху домакински разходи, своевременно обслужване на задълженията, разумна преценка при поемане на ангажименти и покупки.
- Разширяване на знанията и уменията им за управление на риска и изграждане на финансова устойчивост.
- Доизграждане на знанията и уменията им за финансово планиране в средносрочен и дългосрочен план: поставяне на цели, спестяване и инвестиране, включително с цел осигуряване на пенсионния период.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

- Допълнително предоставяне на знания и придобиване на умения за разумно използване на финансови продукти и услуги.
- Разширяване на информираността за финансовите продукти и услуги: познаване на същността, възможностите и рисковете, присъщи на съответните продукти и услуги, способност за правене на информиран избор за подходящи продукти и услуги.
- Повишаване на информираността за правата и задълженията на потребителите на финансови услуги и механизмите за защита на правата на потребителите.

Качествени и количествени показатели

Като консорциум, ние поставяме някои качествени и количествени показатели, които очакваме да достигнем в края на фазата на пилотно изпълнение, както следва:

Количествени показатели:

- КП 1. Брой достигнати младежки обучители - 20 младежки обучители/работници с насоки за включване на обучението по финансова грамотност като част от учебната програма.
- КП 2. Брой обхванати младежи с по-малко възможности и младежи с по-малко възможности - 40 младежи с по-малко възможности за повишаване на знанията им за финансова грамотност, включително изграждане на финансови умения, поведение и социализация.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

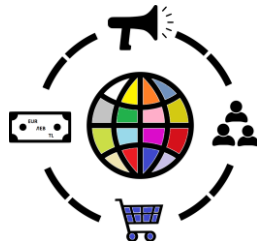

- КП 3. Брой представители на комитета за наблюдение - 2 училищни директори и 2 педагогически съветници. Тяхната роля в проекта ще бъде да осъществяват мониторинг на процеса на реализиране на обучението по финансова грамотност.
- КП4: Брой представители на образователни институции (Агенция по заетостта, Център за приобщаващо образование, Център за образователна интеграция на деца и младежи от етническите малцинства, Регионално управление на образованието) местни общини, социални служби, центрове по труда - 2 представители, които ще предоставят добавена стойност към реализирането на обучението и ще улеснят потенциалния преход към трудова интеграция след дипломирането на горепосочените младежи.

Качествени показатели:

- КП 1: Подобвени умения за финансова грамотност и финансово управление и функционални компетенции на участващите младежи.
- КП 2: Подобвени знания, умения и компетентности за насочване и подпомагане на реализирането на обучение по финансова грамотност от ангажирани младежки работници.
- КП 3: Подобвено самочувствие, самоувереност, мотивация и вярвания на горепосочените младежи.
- КП 4: Подобвени вярвания и родителска подкрепа, предоставена от членовете на семейството за потенциалния успех на техните деца.
- КП 5: Подобвени резултати от училищната интервенция за предотвратяване на потенциално отпадане от пазара на труда, измерени 1 година след дипломирането на младежи.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

Като предоставяме обучение за финансова грамотност на млади хора в неравностойно положение, ние им даваме възможност да поемат контрол върху финансовото си бъдеще. Като младежки обучители/работници, Вашата роля е да подкрепяте тези хора в пътуването им към финансова независимост и стабилност.

Този набор от инструменти служи като ресурс, който да ви помогне да приложите ефективна пилотна програма за финансова грамотност, която отговаря на нуждите на вашите участници.

Глава II: Как да определите нивото на знания относно финансовата грамотност – въпросници за входно и изходно ниво

Въпросник за входно ниво

Моля, отговорете на следните въпроси, за да ни помогнете да разберем Вашето текущо ниво на финансова грамотност. Вашите отговори ще бъдат запазени поверителни и ще бъдат използвани само за приспособяване на програмата за обучение към вашите нужди.

0. Знаете ли какво означава финансова грамотност?

- a. Да
- b. Не

Ако да, моля, дайте веднъж описание в едно изречение:

1. Имали ли сте някога банкова сметка?

- a. Да
- b. Не

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

2. Знаете ли каква е разликата между дебитна и кредитна карта?

- a. Да
- b. Не

3. Можете ли да изчислите общата цена на артикул след данъци и отстъпки?

- a. Да
- b. Не

4. Разбирате ли понятието лихва?

- a. Да
- b. Не

5. Можете ли да създадете бюджет, за да управлявате приходите и разходите си?

- a. Да
- b. Не

6. Знаете ли как да сравнявате цените и да намирате най-добрите сделки, когато пазарувате?

- a. Да
- b. Не

7. Взимали ли сте заем или кредит?

- a. Да
- b. Не

8. Разбирате ли колко е важно да имате фонд за спешни случаи?

- a. Да
- b. Не

9. Можете ли да правите разлика между постоянни и променливи разходи?

- a. да
- b. Не

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

10. Знаете ли как да инвестирате парите си за бъдещето?

- a. Да
- b. Не

11. Знаете ли какво означава финансова измама?

- a. Да
- b. Не

12. Знаете ли какво включват договорите и с какво трябва да сте наясно?

- a. Да
- b. Не

13. Знаете ли как да използвате електронен подпис?

- a. Да
- b. Не

Благодарим ви, че попълнихте въпросника за предварителна оценка. Вашите отговори ще ни помогнат да проектираме предстоящото обучение, което да отговори на вашите нужди и да подобри финансовата ви грамотност.

Тълкуване на отговорите:

- **По-малко от 60% избрани отговори „Да“** – Погледнете внимателно, заедно с вашите обучители, посочените от вас отговори. Благодарение на обучението по нашия проект ще можете да получите информация и насоки по онези теми, по които проявявате липса на знания. Желаем Ви късмет!
- **60% или повече избрани отговори „Да“** – Много добре! Ние вярваме, че обучението, което предлагаме, ще Ви даде по-добри възможности за успех в живота и управлението на вашите финансови ресурси. Желаем ви късмет!

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

Въпросник за изходно ниво

Моля, отговорете на следните въпроси, за да оцените разбирането си на основните концепции за финансова грамотност, обхванати от нашата програма за обучение. Вашите отговори ще бъдат запазени поверителни и ще бъдат използвани само за оценка на ефективността на програмата за обучение.

Част I – Обща оценка

1. Създали ли сте бюджет от началото на програмата за обучение?

- a. Да
- b. Не

2. Можете ли сега да изчислите общата цена на артикул след данъци и отстъпки?

- a. Да
- b. Не

3. Разбирате ли концепцията за лихва и как тя се отразява на вашите спестявания и заеми?

- a. Да
- b. Не

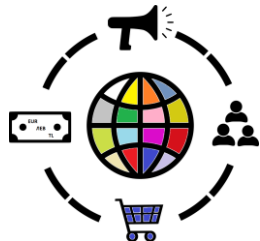
4. Можете ли сега да сравните цените и да намерите най-добрите сделки, когато пазарувате?

- a. Да
- b. Не

5. Разбирате ли колко е важно да имате фонд за спешни случаи и как да започнете да го изграждате?

- a. Да
- b. Не

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

6. Можете ли да правите разлика между постоянни и променливи разходи и да ги управлявате ефективно?

- a. Да
- b. Не

7. Сега знаете ли как да инвестирате парите си за бъдещето?

- a. Да
- b. Не

8. Откривали ли сте банкова сметка или кандидатствали ли сте за кредитна карта от началото на програмата за обучение?

- a. Да
- b. Не

9. Чувствате ли се по-уверени в управлението на личните си финанси?

- a. Да
- b. Не

10. Бихте ли препоръчали това обучение по финансова грамотност на други?

- a. Да
- b. Не

Тълкуване на отговорите:

- **Под 60% отговори „Да“** - Можете да се справите по-добре, но имате редица пропуски. Препоръчваме ви да ги обсъдите с вашите обучители и да прегледате учебното съдържание отново! Сигурни сме, че ще успеете!
- **Между 60% и 80% отговори „Да“** - Справихте се добре, но все още имате пропуски в определени теми. Препоръчваме ви да прегледате отново съдържанието на курса и да обсъдите с вашите инструктори онези теми, с които все още имате затруднения.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

- **Над 80% отговори „Да“** - Страхотен резултат! Поздравления за успешното завършване на нашия курс на обучение! Не забравяйте, че винаги можете да посетите нашата платформа, за да опресните знанията си!

Част II – Оценка на базата на казус

Казус: Мария е 20-годишна жена, която наскоро започна първата си работа. Тя печели 1500 лева на месец и няма лица на издръжка. Мария иска да спести пари за първоначална вноска за къща в бъдеще.

1. Какъв е месечният доход на Мария?

Отговор:

2. Каква част от доходите си трябва да спести Мария за първоначална вноска за къща?

- a. 10%
- b. 20%
- c. 30%

3. Кои разходи трябва да приоритизира Мария, когато съставя своя бюджет?

- a. Фиксирани разходи
- b. Променливи разходи

4. Как Мария може да спести пари от променливите си разходи?

- a. Като избирате по-евтини алтернативи, като генерични марки или дискаунт магазини.
- b. Като помоли родителите си за финансова подкрепа.
- c. Като спре да яде.

5. Трябва ли Мария да използва кредитна карта, за да финансира първоначалната си вноска за къща?

- a. Да

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

b. Не

6. Какви са предимствата и недостатъците на използването на кредитна карта за финансиране на авансово плащане на къща?

Отговор:

7. Кои от следните са ресурси, които Мария може да използва, за да научи повече за финансовото планиране и инвестирането?

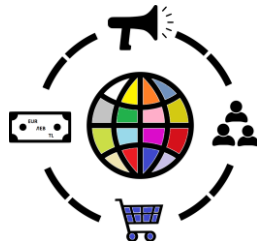
- a. Книги, блогове и подкасти за лични финанси.
- b. Финансови съветници и консултанти.
- c. Онлайн курсове и уебинари.
- d. Всички отговори са верни.

Благодарим ви, че попълнихте въпросника след оценката. Вашите отговори ще ни помогнат да оценим ефективността на програмата за обучение и да направим подобрения за бъдещи сесии.

Правилни отговори:

- 1. 1500 лева
- 2. С
- 3. В
- 4. А
- 5. А
- 6. (а. Предимства: Изграждане на кредит, възползване от програми за награди .)
(б. Недостатъци: Високи лихвени проценти, потенциал за преразход.)
- 7. D

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

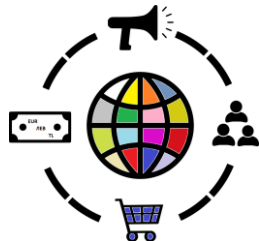
Глава III: Как да проведем обучението по достъпен и приобщаващ начин

Фундаментални принципи

Трябва да се следват следните основни принципи, за да се гарантира, че обучението се предоставя по достъпен и приобщаващ начин:

1. **Осигуряване на учебен процес, насочен към участниците.** Младешите в неравностойно положение учат по-добре, когато участват активно в процеса на обучение. Те имат житейски опит и предварителни знания, които са ценни за обсъждане и справяне с темите на обучението. Освен това, като младежи (на възраст 18+), те могат да вземат решения във връзка с процеса на обучение и могат да изразят своите възгледи и идеи за това как процесът на обучение може да бъде улеснен и подобрен.
2. **Знанието има социално значение.** Участниците са по-заинтересовани да научат за въпроси, които са свързани с тяхното ежедневие и са по-заинтересовани да участват в процес на обучение, изправен пред ситуации, които често срещат, идентифицирайки приликите. Ние използваме универсалния дизайн на обучение, които са вградени в разработването на резултатите от проекта.
3. **Принципът на интеграция.** Знанието е и остава „отворено“. Първо, процесът на обучение трябва да се адаптира към условията на живот и

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

нуждите на младежите и второ, обучението е непрекъснат процес, дори след края на срещите/сесиите.

Критерии за подбор

При подбора на участниците ще бъдат приложени следните критерии за подбор:

Целева група - младежи с по-малко възможности

1. Етнически произход – малцинствени семейства (роми, имигранти от Украйна, NEETs (нито работещи, нито учещи).
2. Възраст - 16-29 години.
3. Основни умения за езикова грамотност (четене, разбиране) на един от езиците на партньорите.
4. Висока мотивация за участие в курс по финансова грамотност.
5. Освещаване на наличност на време за завършване на програмата.
6. Отвореност за споделяне на знания и опит със своите връстници.

Условия за записване, развитие и завършване на обучението

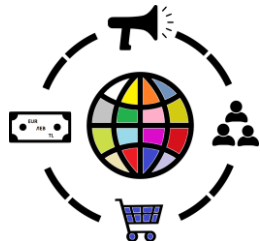
Записване

- Участниците да са грамотни;
- Участието в учебния курс е безплатно ;
- Те трябва да попълнят формуляр за кандидатстване и да подпишат списъци на присъстващите на занятията по физическа подготовка.

Прогрес

Напредъкът на участниците в програмата се демонстрира чрез дейности, в които те показват самостоятелна работа (упражнения, задачи) и напредък в знанията.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

Завършване

От участниците се очаква да са завършили успешно обучението, когато имат:

- са били активни участници в пилотното обучение;
- изготвени индивидуални задания, които демонстрират придобитите знания на практика;
- най-малко 80% присъствие в класната стая.

Организация на обучението

В началото на процеса на обучение, учителят и обучаемите ще се споразумеят по въпроси, които ще улеснят процеса на обучение (например във връзка с логистиката, изискванията за присъствие, неочаквани проблеми, които могат да възникнат, управление на конфликти) и ще определят техните права и задължение по време на обучението.

Неформалното обучение ще включва:

1. Най-малко 4 месеца организация на обучителни дейности в хибриден формат (дигитален и физически). Всеки младеж ще има поне 1 сесия седмично.
2. Начини на провеждане на обучението – представяне на онлайн съдържание, дискусии, ролеви игри за симулиране на различни финансови операции и ситуации, въпроси и отговори.
3. Начини на практическа реализация - учене чрез правене, учене чрез наблюдение на взаимодействието на връстниците, учебни посещения в различни социални и данъчни институции.
4. Събиране на обратна връзка – чрез интервюта и кратки формуляри.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

Продължителност на обучението

Програмата се състои от 64 часа обучение, което включва 32 часа теоретично обучение, организирано като 16 седмици (4 месеца) – 2 учебни часа на сесия + 16 часа практически сесии. Времето за самоподготовка и упражнения е предвидено до 16 часа.

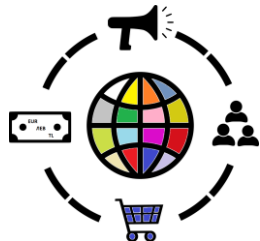
Съоръжения и оборудване за провеждане на обучението

Обучението ще се провежда в райони, близки до местоживеенето или работното място на участниците (например в 94 СУ „Димитър Страшимиров“). Някои срещи могат да се провеждат и в ромски квартали (ако цялата група е от едно и също населено място), при условие че са изпълнени специфичните изисквания за обучение.

Изискванията за съоръжения и оборудване са:

- Място за сядане за минимум 10 участници;
- Мултимедиен проектор и компютър (или лаптоп), свързан към проектора ;
- Външни компютърни високоговорители или възможност за възпроизвеждане на образователни видеоклипове;
- Дъска или флипчарт и маркер;
- Химикалки или моливи и хартия за всеки участник.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

Методически препоръки

Основната характеристика на програмата е активното участие на участниците в нейното изпълнение, осигурявайки най-добра ефективност на проекта, разпространение и устойчивост на неговите резултати и очакваното въздействие. Всеки обучаван, заедно с учителя, работейки в групи, ще обмислят и оценят ползите от посещаването на курса.

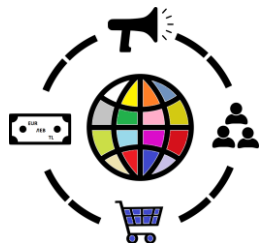
Младежите – участници в обучението трябва да бъдат насърчавани да:

- участват в обучението по креативен и ефективен начин;
- задават въпроси, които ги интересуват.

Препоръчителните педагогически подходи са:

- **Мозъчна атака:** участниците свободно изразяват мнението си по дадена тема. След това те се събират и използват в процеса на неформално обучение.
- **Работа в екип:** участниците формират екипи, за да изработят начини да разберат какво се е объркало в дадена ситуация и да предложат начини за подобряването ѝ. По този начин те могат да играят активна роля в учебния процес и същевременно да се научат да оценяват себе си. Те също така осъзнават, че всички те могат да имат ценен принос към процеса на обучение, като уважават другите членове на екипа и им позволяват да изразят мнението си.
- **Симулация:** обучаемите си „представят“ и „действат“, сякаш присъстват на определено място и при конкретни обстоятелства. По този начин те се чувстват по-уверени да изразят мнението си, подобрявайки начина, по който биха действали в подобни реални ситуации. Те могат да се

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

възползват от шестте образователни видеоклипа, където някои ключови процеси са надлежно обяснени.

- **Ролева игра:** участниците и/или учителите са „актьори“ в реални или потенциално реални житейски ситуации, които им помагат, като използват вербални и невербални методи, да изразят съществуващите си знания или възгледи и начини на комуникация.

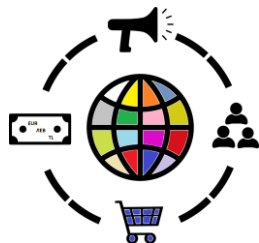
Вие, като младежки обучители/работници, трябва да сте гъвкави и да можете да използвате методи за активно учене и също така трябва да можете да коригирате някои упражнения според структурата на групата (мъже/жени, двойки и т.н.), нивото на грамотност на участниците.

Трябва да обясните основните понятия, като дадете прости обяснения и редовно да проверявате нивото на разбиране на материала (като помолите участниците да дадат примери от собствения си опит за нововъведените понятия) и да ги напътствате, ако бъдат открити някои недоразумения.

ВАЖНО: Тъй като това е неформално обучение, можете да дадете свободата на участниците да изберат онези части от обучението, които са най-интересни за тях.

Когато давате инструкции за упражнения, също така е важно да се уверите, че всеки участник е разбрал правилно какво трябва да направи и да предложи помощ, когато е необходимо, като предостави опростени и добре структурирани инструкции (с допълнителни примери, ако е необходимо). Предлагаме двама обучители (или учител и ромски медиатор) да бъдат едновременно в групата.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

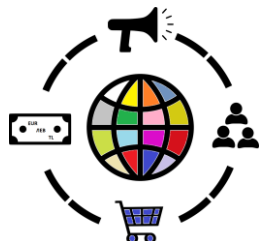

Компоненти на учебната програма по финансова грамотност

Препоръчваме Ви да вземете под внимание следната таблица, която описва основните теми, включени във всеки от четирите модула, включително приложените единици от учебни резултати и възможни инструменти, които да се използват по време на обучението.

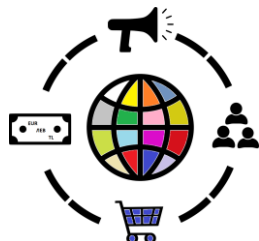
Модул	Основни теми	Единица резултати от обучението (ЕРУ)	Инструменти	Продължителност
МОДУЛ 1: ПАРИ И ТРАНЗАКЦИИ	Раздел 1. Пари и валути. Форми и използване на парите. <ul style="list-style-type: none"> Банкноти и монети (EUR, ЛЕВ, TL) Валутни операции 	<ul style="list-style-type: none"> ЕРУ1: Разбиране на ползите от участието в курса ЕРУ2: Разбиране на концепциите за пари, валути и валутни операции. 	<ul style="list-style-type: none"> инструменти за разбиване на лед, инструменти за въвеждане групова дискусия 	<p>Теоретична част: 1 час</p> <p>Практическа част: 1 час</p> <p>Самообучение: 1 час</p>
	Раздел 2. Доходи <ul style="list-style-type: none"> Източници на доходи Документация Въздействие на доходите 	<ul style="list-style-type: none"> ЕРУ1: Идентифициране на различни източници на семеен доход (заплата, надбавка, социална помощ, стипендия/безвъзмездни средства и др.) ЕРУ2: Разграничаване на нови възможности за индивидуален/семеен доход във връзка с неговите/нейните семейни ценности. ЕРУ3: Възможност за дефиниране на термините редовен доход и нередовен доход. 	<ul style="list-style-type: none"> Видео 1: Източници и въздействие на доходите Групови дискусии Мозъчна атака Работа с таблици – упражнения, Работа в групи, Работни листове Джобен калкулатор 	<p>Теоретична част: 2 часа</p> <p>Практическа част: 1 час</p> <p>Самообучение: 1 час</p>

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

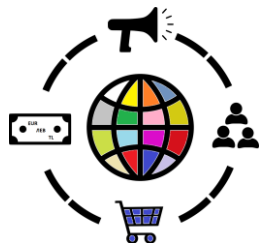
		<ul style="list-style-type: none"> • ЕРУ4: Компетентен да обяснява разходите, като дава примери. 		
	<p>Раздел 3 Ценообразуване, покупки и плащания</p> <ul style="list-style-type: none"> • Цени и последици от покупките • Електронно пазаруване – начини на плащане и парични преводи / Проверка и проследяване на плащания и покупки 	<ul style="list-style-type: none"> • ЕРУ1: Способност да се обясни разликата между нужди и желания. • ЕРУ2: Разбира защо закупуването на някои артикули може да задоволи както нуждите, така и желанията и какви са последици от покупките. • ЕРУ3: Разбира рисковете от онлайн плащанията и как да проследява онлайн покупките. 	<ul style="list-style-type: none"> • Видео 2: Последици от покупките • Ролева игра • Групови дискусии • Мозъчна атака работа по групи/по двойки • Упражнения • Работни листове 	<p>Теоретична част: 3 часа</p> <p>Практическа част: 1 час</p> <p>Самообучение: 1 час</p>
МОДУЛ 2 : ПЛАНИРАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ЛИЧНИ ФИНАНСИ	<p>Раздел 1. Финансово планиране и бюджетирание</p> <ul style="list-style-type: none"> • Основни компоненти на личното и семейното финансово планиране • Семейен бюджет • Изготвяне на личен и семейен бюджет 	<ul style="list-style-type: none"> • ЕРУ1: Способен да съставя бюджета на домакинството си въз основа на характеристиките и като избягва недостатъците. • ЕРУ2: Разбира причините за потенциален дефицит и може да преизчисли. • ЕРУ3: Може да даде примери за добри навици за харчене 	<ul style="list-style-type: none"> • Видео 3: Компоненти на финансовото планиране • Снимки, снимки, сметки • Групови дискусии • Мозъчна атака • Упражнения • Съществуващи мобилни приложения. 	<p>Теоретична част: 6 часа</p> <p>Практическа част: 3 часа</p> <p>Самообучение: 2 часа</p>
	<p>Раздел 2 Спестявания</p> <ul style="list-style-type: none"> • Цели и приоритети на спестяванията 	<ul style="list-style-type: none"> • ЕРУ1: Разбира как разходите могат да бъдат намалени. • ЕРУ2: Да знаеш как да замениш артикул с 	<ul style="list-style-type: none"> • Снимки, снимки, сметки • Групови дискусии 	<p>Теоретична част: 4 часа</p> <p>Практическа част: 2 часа</p>

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

	<ul style="list-style-type: none"> Управление на спестяванията Дългосрочно планиране и растеж на активите 	<p>по-евтин.</p> <ul style="list-style-type: none"> ЕРУЗ: Способен да планира спестявания на краткосрочна и дългосрочна основа. 	<ul style="list-style-type: none"> Мозъчна атака Упражнения Съществуващи мобилни приложения 	Самообучение: 2 часа
	<p>Единица 3 Дълг/кредит</p> <ul style="list-style-type: none"> Съображения преди кандидатстване за дълг / кредит Избор на продукти и свързани рискове Управление на дългове, предоговаряне и овърдрафт 	<ul style="list-style-type: none"> ЕРУ1: Разбира основното значение на финансовите понятия, свързани със заемането на пари ЕРУ2: Разбира риска от вземане на дълг и свързаните с него рискове. ЕРУЗ: Може да прилага основни стъпки за управление на дълга. 	<ul style="list-style-type: none"> Видео 4: Възнаграждение за дълг/кредит Мозъчна атака Разказване на история Групова дискусия Упражнения Кредитен калкулатор 	<p>Теоретична част: 4 часа</p> <p>Практическа част: 2 часа</p> <p>Самообучение: 2 часа</p>
МОДУЛ 3 : УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РИСК И ПРЕДОТВРЯВАНЕ НА ИЗМАМИ	<p>Раздел 1 Управление на финансовия риск</p> <ul style="list-style-type: none"> Източници и управление на риска Застраховки 	<ul style="list-style-type: none"> ЕРУ1: Идентифицира източниците на риск ЕРУ2: Разбира основните видове застраховки и ползите от тях. 	<ul style="list-style-type: none"> Примери за застраховки дискусии Мозъчна атака Търсене в интернет за различни видове застраховки. 	<p>Теоретична част: 3 часа</p> <p>Практическа част: 1 час</p> <p>Самообучение: 1 час</p>
	<p>Раздел 2 Предотвратяване на измами</p> <ul style="list-style-type: none"> Видове измами Докладване в случаи на измама/измама 	<ul style="list-style-type: none"> ЕРУ1: Разбира видовете измами и може да ги идентифицира. ЕРУ2: Възможност за докладване на измами/измама 	<ul style="list-style-type: none"> дискусии Мозъчна атака Разказвач Упражнение за изготвяне на доклад за измама/измама. 	<p>Теоретична част: 3 часа</p> <p>Практическа част: 1 час</p> <p>Самообучение: 1 час</p>

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

МОДУЛ 4: УСЛОВИЯ НА ФИНАНСОВАТА СРЕДА

	<p>Раздел 1 Права на потребителите</p> <ul style="list-style-type: none"> Защита на клиента Как и къде да поискам подкрепа? 	<ul style="list-style-type: none"> ЕРУ1: Разбира правата на клиента ЕРУ2: Способен да намери подкрепа в случай на нужда 	<ul style="list-style-type: none"> дискусии Мозъчна атака Разказвач Упражнявайте се в търсене на подкрепа. 	<p>Теоретична част: 2 часа</p> <p>Практическа част: 2 часа</p> <p>Самообучение: 1 час</p>
	<p>Раздел 2 Финансови продукти и услуги, отчети и договори</p> <ul style="list-style-type: none"> Разбиране и подписване на договори Подоходни данъци и годишна декларация 	<ul style="list-style-type: none"> ЕРУ1: Разбира договорите и основните стъпки за тяхното консолидиране. ЕРУ2: Може да разбира и попълва основна годишна декларация 	<ul style="list-style-type: none"> Видео 5: Права и задължения при сключване на договори Видео 6: Поведение с финансовите органи дискусии Мозъчна атака Преглед на договори и данъчни декларации. Упражнение по изготвяне на основна годишна декларация. 	<p>Теоретична част: 3 часа</p> <p>Практическа част: 1 час</p> <p>Самообучение: 1 час</p>
	<p>Урок 3 Използване на сертификати за електронен подпис/квалифициран електронен подпис</p>	<ul style="list-style-type: none"> ЕРУ1: Може да използва цифров подпис 	<ul style="list-style-type: none"> Дискусия Представяне на примери Мозъчна атака Упражнение по изплащане и използване на електронен подпис. 	<p>Теоретична част: 1 час</p> <p>Практическа част: 1 час</p> <p>Самообучение: 1 час</p> <p>Подготовка за последваща оценка: 2 часа</p>

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

Глава IV: Как да организираме мониторинга на дейностите и постигането на резултатите от обучението

Мониторинг

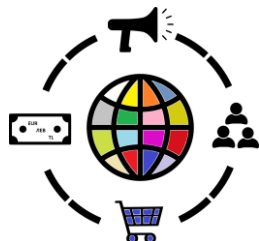
Мониторингът е основен аспект на всяка програма за обучение, тъй като помага да се оцени нейната ефективност, да се идентифицират области за подобрене и да се гарантира, че програмата постига предвидените цели. В случай на неформално обучение по финансова грамотност за младежи в неравностойно положение, наблюдението е особено важно, за да се гарантира, че програмата достига до целевата си аудитория и оказва положително въздействие върху живота им. Този раздел предоставя инструкции стъпка по стъпка как да приложите наблюдение за такава програма.

1. План за мониторинг

Създайте план за наблюдение, който очертава честотата, вида и източниците на събиране на данни, както и отговорностите на всеки член на екипа.

Мониторингова дейност	Честота	Източници на събиране на данни	Отговорен
Въпроси и отговори в края на всяка сесия	След всяка физическа сесия	Списък на участниците Снимки	Младежки треньори
Междинен мониторинг	След завършване на всеки модул	Кратък доклад до координаторите на обучението	Младежки треньори Координатори от името на

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

			местния партньор
Краен мониторинг	В края на тренировъчния процес	Анкета за удовлетвореност	Младежки тренъори Координатори от името на местния партньор

Партньорите по проекта ще използват констатациите от мониторинга, за да подобряват непрекъснато програмата, като правят корекции в дизайна, изпълнението или резултатите на програмата. Редовното преразглеждане и актуализиране на плана за мониторинг ще гарантира, че той остава уместен и ефективен.

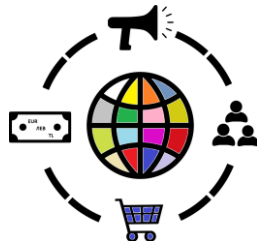
Като внедрите стабилна система за мониторинг на неформално обучение по финансова грамотност за младежи в неравностойно положение, можете да гарантирате, че програмата постига предвидените цели и има положително въздействие върху живота на участниците. Това от своя страна може да помогне за изграждането на аргументи за продължаване на подкрепата за такива програми и да допринесе за по-широката цел за финансово включване за всички.

Методи за оценка

Могат да се използват следните методи за оценка:

- Моделът на Къркпатрик за оценка на резултатите от програмите за обучение и обучение. Той ще оцени както формалните, така и неформалните методи на

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.

- обучение и ще ги оцени спрямо четири нива на критерии: реакция, учене, поведение и резултати на участващите младежи с по-малко възможности.

Можете да използвате следните въпроси в писмена или устна форма:

1. *Смятате ли, че обучението си заслужаваше времето и усилията?*
 2. *Смятате ли, че беше успешно?*
 3. *Кои бяха силните и слабите страни на обучението?*
 4. *Харесахте ли мястото и стила на представяне?*
 5. *Обучението отговаряше ли на вашите лични нужди?*
 6. *Увлекателни ли бяха обучителните дейности?*
 7. *Кои са трите най-важни неща, които научихте от това обучение?*
 8. *От това, което научихте, какво смятате да приложите в живота си?*
 9. *От каква подкрепа може да се нуждаете, за да приложите наученото?*
- Чрез индивидуални дискусии между експерти по проекта и младежки обучители/работници по време на всяка сесия.
 - Чрез казуси от участници за записване и измерване на ефективността на обучението в края на процеса на обучение.
 - По наблюдения на педагогическите съветници и училищните психолози при мониторинга на реализацията на дейностите.
 - Чрез наблюдения на външна комисия от консултативни експерти.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да носят отговорност за тях.